

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: Pusztuló típusok - Utolsó mohikánok

Forrás: Magyarország

Bp

(Hely)

1926. 2. 21.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy 308

Hely

Idő "1926"

Személy

Helyszám

yomda 19'2

Pusztuló típusok — Utolsó mohikánok

Samu bácsi, a „Meszenger fiúk,” a bőbugyogós bosnyák, a cukrászleány, a lecsuszott „démon” és más egyebek

— A Magyarország tudósítójától. —

Abban a rohanó áradatban, amelyet az újságíró konvenció az élet szinpadának keresztelt el, az utolsó évtizedekben ugyancsak pergő gyorsasággal változott a szín; egymást érték a megrendítő erejű tragédiák s éppen ilyen boszorkányos egy-kettőre adták át szerepüket egymásnak a figuránsok is. Ezek az esztendők nem ismerték a deákiszólam igazságát, hogy non est saltus in naturam. Máról holnapra változott a szintér, toldódtak jobbra vagy balra a kulisszák, amelyekről kiderült, hogy csupán arra szolgáltak hosszú időken keresztül, hogy a mögéjük rojtett sok-sok hazugságot leplezzék...

Ennek a hatalmas színjátszásnak minden felvonását nehéz volna az elmúlt rövid idő perspektívájából világosan látnunk, ne is kalandozzunk hát el a mérhetetlen területre, maradjunk itthon, a Duna partján, az öreg Gellért alján, a pesti utcán a tiszteendő gukkerén nézzük mi minden történt a füstlepte, kócos szufiták alatt azon a kicsiny kabarészinpadon, amelynek homlokán ez a szó ékeskedik: *Budapest.*

A lokális historikus, aki a főváros utolsó évtizedének történetét akarja megírni, talán helyesen cselekszik, ha az egyes fejezetek megjelölésénél mellőzi az arabs, a római, akár az évszámokat is s helyettük ilyenformán so-

rakoztatja az egymásra következő kapitulusokat:

- A kávéházak korszaka;
- A kabarék divatja;
- A mozik évadja;
- A bárók ideje;
- A bankok eldördője...

Ugyan ki ne emlékeznék arra az időszakra, amikor alig akadott forgalmasabb utcasarok, amelyen nem invitált zaccos feketére vagy hamisított abszintre egy-egy fényes vagy kevésbé ragyogó kávéház, mignem csődbejuttatta vagy háromfertáj részüket az egészségtelen

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

konkurrencia. Alig hagyta el a csődtömeg-gondnokká avansált fiskális a licitáció után az ezüsttükros, thonetszékes kávéházhelyiséget, serény munkások jöttek, padokat ácsoltak, vásznat vesztettek, hogy pár nap alatt valamely exotikus elnevezésű *mozgósínház* céljaira formálják át a sarki lokált.

Es az időszak is kurta volt, akár a Teiko Kiwa lépése, de mégis hosszabb, mint a rákövetkező *dórok* élete. Aztán gyors egymásutánban támadt a *sugkabarék* meg a *időnos lokálok* ideje, — megbuktak, megszűntek azok is, hogy helyükön a nem éppen morális konjunktura méhében fogant „bank- és időszébisományi“ *ületek* keljenek előmer életre.

Vége lett egykettőre ennek is s mialatt a felszínre sodort bankdirektor urak ingyen kvártélyhoz jutottak a Markó-utcában, vagy a nehézkedési törvény segítségével a harmadik, esetleg negyedik emelet erkélyéről elköltöztek az örök nirvánába, — *speceráj vagy suszterbolt nyílt az aranyborjú egykori istállójában: a konjunkturás bankhelyiségben.*

[*]

Talán tizenöt esztendeje, hogy a Dohány-utca egy félhomályos bolthelyisége fölé hatalmas cégtáblát helyeztek ezzel a felirással:

MESSENGER BOY VÁLLALAT

Másnap aztán apró, sötétruhás, bordó-piros „auflágos“ biciklis legénykék robogtak szerte az utcákon, a járókelők megbámulták az uniformisos kislukát, akiknek röpcéduláiból megtudtuk, hogy az új vállalkozás küldönoszolgálatot teljesít, potom pár fillér óradíj mellett. Pontosak, gyorsak, megbízhatók voltak a kis kerékpáros Merkurok, a vállalat prosperált, amíg a nyakába nem szakadt a *specidlis pesti konkurrencia*, amelynek jel-szavát a Dob-utca táján fundálták ki és így hangzik: *daske*. Ez pedig más szóval annyit

jelent: *Leben — und nicht leben lassen.*

Hetek alatt derüre-borura teremtek a hasonló célú, azonos rendeltetési vállalatok, akár nyári eső után az erdei gomba. Így kelt életre a *Dssentri-boy*, a *Diszkrét-boy*, a *Magyar küldönc*, a *Gyorsfutár* s mindezek tetjébe egy leányokból rekrutált küldönc vállalat is. Mi sem természetesebb est a *versenyt egyik sem bírta*, egymásután kerültek a Teleki-tér szibájára a megviselt kerékpárok, az exotikus uniformist viselő „boy“-ok, meg vissza a műhelyek inasorába. — oda, ahonnan kiindult kuriri pályájuk...

[*]

A Kálvin-tér sarkán, a Hollandus bank előtt, posztolt még egy évtized előtt *Samu*

bócsi. Az Auszländereket vallotta ősenek, ilyen néven azonban nem ismerte senki s talán önmaga előtt is furcsán hangzott már, ha valaki a családi nevéen szólította. *Samu bócsi*-nak titulálta mindenki az öreg „vörössapkást“. Ráncbaborult arcából úgy emelkedett ki mérészivü orra, mintha a természet kizárólag arra alkotta volna, hogy törött lencséjű svikkerének szolgáljon támasztékul; szőlfujta vörös ujjával görbe pipaszárat szorongatott; ha ideje volt, a *Pester Journal*-t forgatta, közben fel-feltekintett a hasábokból, figyelte a járókelőket, miközben sapkája fényesre pucolt sárgarézlemezen úgy verődött vissza a tavaszi napsugár, akár a gyorslábú Achilleusz sisakjáról Helios aranyos nyilai.

Tél jöttén ő helyezte állami gondozás alá a tavaszi kabátomat, valamint március idős tájékán a városi bundámat; ő bonyolította le a kiadóhivatalokkal kapcsolatos jogügyletmet, sőt a postillon d'amour megtisztelő szerepét is ő töltötte be.

A biciklifutáros invázió idején gyakran ismételtette előttem:

— So war ich leben — ezek a *Messenger-fluk* (így aposztrofálta az összes boy-okat) már régen elpakolnak, amikor *Samu bócsi* még mindig a poszton less...

A váteszi szavak bizony csak részben teljesültek. A „*Messenger-fluk*“ fogytával megcsökkent a derék hordárok száma is, a *Samu bócsi* kortársai azóta elköltöztek egy csöndesebb hazába; akik még élnek, azoknak sapkáján is a pusztulás rozsdája lepte be a valamikor ragyogó rézlapot...

Fehérbóbitás fejkötőjüket olyan büszke önérzettel viselték, akár egy hollandus herceg. Fekete volt a ruhájuk, a kötényük fehér; hamiskás mosollyal fogtörő péksüteményt árultak, zsebbe sülyesztettek minden apró

pénzt, nehogy ezer koronánál olcsóbban kellenjen a ványadt kiflit-zsömlét árusítaniok. Kenyereslány volt a nevük, olyik díjmentesen adományozta önmagának a *cuhrészlány* jobban csengő „rangot“. A háborus, sűrűváros esztendők kreaturái voltak ők is.

Közben mult és fordult az idő, ismét oda kerültek a márványasztalokra a préseit plébátalak, homoru hasuk mélyén a nemkevéésbé rossz péksüteménnyel (amelyet úgy ropogatnak megint a kávéház vendégei, akár az óbudai trabukó karcsu végéi a béke boldog éveiben). S azóta *B-listára kerültek a vendéglők, kávéházak fehérbóbitás leányai is* javarészből a ma már a „cupringer“-irodák padjain álmodoznak legfőllebb egykori szereplésük színteréről: a sűrűfüstös, esztendő rős kávéházaról...

Nem sétál többé rézvörös fazzal a pályaudvarok előtt a kést, pipát, fényes kalárist, galambpáros fibulát árusító *böbbugyogós bosnyák*; a *planétásnénikék* jussán nem tudhatjuk meg többé, mit rejteget számunkra a titokzatos jövő; a *mennyei birodalom ferdeszemű sárga emberei* is alig ténferegnek ma már zsirkőből faragott kismajmot meg Buddha-szobros levélnehezéket árulva a kávéházak asztalainál. Nem rázza „*pár vagy unpáros*“ zacskóját felénk a malagaárus *kucseber*, hervadt mosolyával nem tukmálja fonynyadt bokrétáját az *éjszakai virágárussá sülyedt „démon“ sem*...

És most, befejező méla akkordul, álljon itt még egy *partecédula*, amelynek szövegezésén most végzi az utolsó simításokat a nagytekintetű városi magisztrátus. A böszkornyájú, deszkamellű *milimárik* lélekharangja is kondul, ha csak valamely bibliai esodattétel nem hozza meg részükre az amnesztiát. Pedig, istenuccese, megérdemelnék ezt a esodattelt a derék nénikék, akik csodával határos ügyességgel ringattak nap-nap mellett abban az illuzióban hatóságot, fogyasztót és mindenkit, hogy ők csakugyan tejet mérnek...